

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XXI. De Natura, & divisione juris, ac justitiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

démque in numerando, computando, transportando juvare, quia hæc omnia remotè se habent ad peccatum usurarii, non tamen licet nomine usurarii contractum usurarium inire, quia hic habet speciem rapinæ; sicut ergo nomine alterius non licet aliena rapere, sic nec inire contractum usurarium, nisi excuset extrema necessitas, de qua alibi.

17. Excusantur, qui ex gravi causa, ad lucrandum v. g. panem, juvant ædificare vel restaurare Synagogas Judæorum vel templa Hæreticorum; nam quamvis illa templa serviant ad malum finem, scilicet cultum falsum, tamen ædificatio ad illud se habet remotè.

E X

TRACTATU
DE JURE ET JUSTITIA,
CASUS XXI.

De Natura & divisione juris
ac justitiæ.

Ammon Princeps à Campsore suo sub pensione annua suscipit pecuniam. 6. Solutionem vel differt, vel omnino negat, sub prætextu communis necessitatis, ibid. quam tamen postea in usus privatos vel superfluos impendit, & quia Campsor hic offensus debitam Principi reverentiam negat, seque communibus civium oneribus subtrahit, Princeps in

P 4

pœnam

penam etiam pradia ei adimit & in bonum commune convertit. 7. Tandem ut ab illius protestationibus liberetur, illum quamvis artis bellicae ignarum cohorti militari praeficit, ut primus in acie, primus pereat. 8. Pro resolutione.

QUÆR. I. Quid & quotuplex sit Jus?

1. R. I. Imò: Jus variè accipitur, aliquando pro scientia juris, sic qui novit leges, dicitur Juris peritus, quandoque pro ipsis legibus, & sic dividitur in Jus naturale & positivum, in Jus Canonicum & civile. Jus autem hic significat liberam & legitimam facultatem disponendi de re aliqua licitè ab alio non impedibilem; dicitur primò: *Legitima facultas*, id est, facultas disponendi conformiter legibus justitiæ; nam contra leges de re aliqua disponere non est juris, sed violentiæ & injustitiæ; dicitur secundò: *Ab alio non impedibilis*, quia jus activum, de quo hic sermo est, fundat in aliis obligationem jus illud non impediendi, quod vocatur jus passivum seu debitum præstandi vel omittendi aliquid, ut juri activo alterius satisfiat.
2. R. II. Jus præcipuè dividitur in Jus in re & ad rem; *Jus in re* seu reale est, quo ipsam rem habeo mihi obligatam, ut eam apud quemcunque detentorem repetere possim; *Jus ad rem* seu personale est, quo non res ipsa, sed persona aliqua mihi ex delicto vel contractu obligata est, aut rem aut pretium ejus tradere; *Jus in re* fundat actionem realem, per quam ipsam rem repeto & mihi vendico, ubicunque eam reperire possim. *Jus ad rem* fundat actionem personalem contra personam ex contractu vel delicto obligatam, ut si vendas equum Titio, & hic non soluto pretio iterùm vendat & tradat
cum

eum Sempronio, non habes amplius jus in re seu actionem realem repetendi ipsum equum, qui pleno jure transit in Sempronium; sed habes actionem personalem, non contra Sempronium, qui nec ex contractu nec ex delicto tibi est obligatus, sed contra Titium, qui obligatur tibi pretium equi exsolvere ex contractu emptionis.

§. III. Jus aliud vocatur *jurisdictionis*, & est 3. potestas authoritativè disponendi de subditis in eorum utilitatem, aliud *proprietatis* seu domini; estque potestas disponendi de re aliqua tanquam sua; Jus domini iterum aliud est perfectum, aliud imperfectum; *perfectum* est facultas disponendi ad omnem usum sibi possibilem auctoritate propria, vendendo, oppignorando, elocando, donando, &c. *Dominium imperfectum* est facultas disponendi tantum ad aliquos usus: Species domini imperfecti sunt *ususfructus*, *usus*; *ususfructus* est jus utendi simul & fruendi re aliena salva ejus substantia, ad usumfructum pertinent feudum, emphyteusis, &c. *Uusus* est facultas tantum utendi re aliena, v. g. habitandi in domo absque eo, quod eam alienare vel fructus elocationis percipere possim.

QUÆR. II. Quid & quotuplex sit Justitia?

§. I. Justitia proprie dicta est *constans* & 4. *perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi*, magis Theologicè: est habitus inclinans ad ponendam æqualitatem inter jus activum unius & passivum alterius, æqualitas autem hæc consistit in eo, quod alicui tantum detur, quantum justè potest exigì, estque objectum formale *quod* virtutis justitiæ, objectum autem formale *quo* seu motivum justitiæ est honestas hujus æqualitatis.

Objectum materiale proximum est actio, per quam ponitur æqualitas, v. g. numeratio pecuniæ; objectum materiale remotum est ipsa res æqualiter debita, v. g. pecunia.

5. R. II. Justitia præcipuè dividitur in legalem, distributivam & commutativam. *Legalis* dicitur, quæ ponit æqualitatem inter jus altum, quod tempore necessitatis in bona & labores civium habet Respublica, & jus passivum seu debitum legale, quod habent subditi, ut tempore necessitatis subveniant Reipublicæ; *justitia distributiva* est virtus ponens æqualitatem inter jus activum, quod habent subditi, ut recipiant bona & dignitates Reipublicæ juxta proportionem meritorum & debitum Reipublicæ vel Principis, ut tribuat præmia vel officia dignioribus. *Justitia commutativa* ponit æqualitatem inter partem & partem Reipublicæ, seu inter privatum & privatum vel quasi privatum, dico: quasi privatum, quia etiam integræ communitates possunt inire contractus per modum privatorum vel inter se vel etiam cum uno ex subditis, & sic contrahentes obligabuntur ex justitia commutativa, nam ut contrahentes non exercent jus altum neque justitiam distributivam, ut patet. Ex his

6. Ad Casum R. 1mò: Inter Principem suscipientem pecuniam & Campforem intercedit sola justitia commutativa, quia ineunt contractum censûs; omnis enim contractus fundatur in justitia commutativa, contra quam peccat Princeps injustè differendo solutionem, cum onere compensandi omne lucrum cessans & omne damnum emergens.

2dò: Princeps potest, imò in communi necessitate tenetur à subditis subsidium exigere, servatâ

vata

vatâ tamen proportione ad cujuslibet facultates, ut dicetur suo loco, quòd si Campsor nollet quotam suam contribuere, posset Princeps pensionem ei debitam pro rata huc impendere; & hoc faciendo exercet actum justitiæ tum legalis, tum commutativæ; nam Princeps quâ superior & caput communitatis tenetur ex tacito pacto, & quâ pars vel membrum communitatis tenetur ex justitia seu debito legali procurare bonum commune eo modo, quo potest, econtra si Princeps illa subsidia non convertat in necessitatem communem, sed ad privatos vel superfluos usus, peccat contra justitiam legalem & commutativam, teneturque ad restitutionem non ob læsam justitiam legalem, sed ob læsum tacitum contractum de procurando bono communi.

3. Quamvis Campsor justè his offendatur, 7. tamen obinde reverentiam debitam Principi negando peccat contra charitatem & honorem Principi debitum; subtrahendo se communi civium oneri peccat contra justitiam legalem, quare Princeps ei salvo tamen moderamine prædia in pœnam justè adimit; Et adimendo exercet justitiam vindicativam, quæ juxta communio-rem, est quarta species justitiæ, quatenus scilicet intendit æqualitatem inter pœnam & delictum, etsi simul intercurrent aliæ justitiæ, tum commutativa, quatenus ex officio & quasi contractu tenetur malos punire, bonos præmiare; tum legalis, quatenus ut pars reipublicæ tenetur ejus bonum procurare pro qualitate officii, putrida membra amputando, secando, &c.

4. Princeps hominem ignarum artis bellicæ præficiens cohorti, peccat contra justitiam distributivam, quæ exigit talia munia imponi capa-
cio-

cioribus : exponere autem aliquem primum in acie, in qua videtur certò occidendus, per se loquendo principi licitum est, cum unus ex militibus debeat esse primus; dico per se, nam si hoc fiat ex privata vindicta, uti videtur hic fieri, est homicidium, si fiat ob commissum crimen ad vindictam publicam, est actus justitiæ vindicativæ.

C A S U S XXII.

De modis acquirendi rerum dominium.

Bartholus querit. 1. Quot modis res acquirantur. 2. Quid de animalibus mansuetis custodiam egressis. 3. Sylvestribus. 4. Apibus, columbis. 5. Piscibus. 6. An venatio sit prohibita clericis. 7. An Princeps possit eam prohibere omnibus. 8. An tunc debeat stare pro damno per feras causato. 9. Quid de venantibus contra prohibitionem. 10. Quid si unus feram vulneravit. 11. Quid de gemmis & lapillis in littore, mari vel flumine. 12. Fodinis. 13. Sylvis, pascuis. 14. Rebus derelictis. 15. 16. 17. 18. Thesauris. 19. Quid de accessione per nativitatem, alluvionem, &c. 20. Per industriam. 21. Mixtionem, confusionem? Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quot modis acquiri possit rerum temporalium dominium?

R. Variis. 1. Per contractum dominii translativum, donationem, emptionem, mutuum, &c. De quibus suo loco. 2. Per præscriptionem, de qua Cas. seq. 3. Per inventionem, de qua

Cas.